

kort & krachtig

leesvoer

Leerlingen maken theater

'Leerlingen maken theater' is de eerste uitgave in de TOP-reeks. TOP staat voor Taal Onderwijs Praktijk. De serie is het resultaat van samenwerking van de VON met de sectie Nederlands van de Vereniging voor Leraren in Levende Talen en uitgeverij Pendoor.

In lager, voortgezet en hoger onderwijs wordt steeds meer gebruik gemaakt van dramatechnieken. Daar kan dit boek over de theatertechnieken van Augusto Boal een goed hulpmiddel bij zijn. Want de technieken van het zogeheten 'theater van de onderdrukten' van deze Latijnsamerikaanse theatermaker worden uit de doeken gedaan met — vooral — de toepassingen daarvan in het onderwijs.

Het gaat Boal niet om prachtige toneelstukken maar om eenvoudige, praktisch door iedereen te gebruiken technieken, waarbij de toeschouwer actieve deelnemer wordt. In elke klas kunnen leerlingen van deze technieken gebruik maken zoals blijkt uit de voorbeelden in dit boek. De leerlingen raken door dit 'theater maken' gemakkelijk aan de praat over machtsverhoudingen zoals je die overal tegenkomt: in de klas, op straat, thuis, op de televisie, in de krant en in de politiek.

Bestellen door f 15,— over te maken op postgiro 4265736 t.n.v. Uitgeverij Pendoor, Amsterdam, onder vermelding van Boal.

LOBO-uitgaven

In *Moer* 1983/2 en 1984/4 zijn al een tiental uitgaven besproken van de projectgroep LOBO (van de SLO), die bestemd zijn voor opleiders. Deze zogeheten B-delen bevatten over het algemeen praktische lessuggesties. Ze beslaan gewoonlijk ongeveer 50 pagina's en zijn nooit duurder dan zes gulden. (Bestellingen bij de afdeling Verkoop van de SLO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.) Uit de 70 tot nu toe verschenen B-delen worden hier (en in volgende nummers) slechts die publikaties besproken, die iets met taal(didactiek) te maken hebben.

Een goed begin

Programmavoorstellen voor de propedeutische fase, deel III

door Peter Dekkers, Henk Figee en Riky Rutten
Tot nu toe zijn er voorstellen verschenen voor drie studieblokken van de propedeutische fase: 'Blikwisselen', 'Communiceren' en 'Waarnemen'. In dit derde deel van 'Een goed begin' worden er voorzetten gedaan voor activiteiten over 'Leren'. Nog meer dan in de vorige afleveringen is in dit B-deel naar literatuur verwezen. Het programma over 'Leren' heeft vullingen voor achttien dagdelen, ingedeeld in drie thema's:

- 'Leren doe je zelf', met onderwerpen als: je hebt al zoveel geleerd, opvattingen over leren; verschillen in leergedrag; kans op leren vergroten
- 'Spelen' en 'Ontdekken' als leren
- 'Leren als leraar', met onderwerpen als: leren van je mentor; leren uit lezen; leren door een werkstuk te maken; leren in een werkgroep.

Naast de literatuurverwijzingen zijn voor al die items concrete lesideeën gemaakt. Ze worden elke keer voorafgegaan door teksten die naar de docent zijn toegeschreven. In de lesideeën zijn, evenals in voorgaande blokken, suggesties voor stage opgenomen. Uitgaande van drie dagdelen per week op het instituut zijn de stageopdrachten te vinden tussen het tweede en derde dagdeel van de week, dus in het tweede, vijfde, achtste, elfde, veertiende en zeventiende lesidee.

Intercultureel onderwijs in de opleiding

door Jacqueline v.d. Heijden, Tine Knigge, Inge Sparrius, Maria v.d. Vegt

De opleidingen zullen op korte termijn eindtermen en programma's moeten ontwikkelen over

intercultureel onderwijs. Voor sommige instituten is dat een nieuw onderdeel. Vandaar dat de projectgroep LOBO heeft gestimuleerd tot het schrijven van B-delen als uitwerking van paragraaf 2.2.2 van het A-deel 'Modelonderwijsleerplan PABO'.

Dit leidde een jaar geleden tot de publikatie van 'Waarden en normen bij intercultureel opleiden' van Annelies Dekkers en Jos van der Laan. En nu verschijnt een tweede inspiratiebron 'Intercultureel onderwijs in de opleiding'. Het is samengesteld door leden van de Groninger projectgroep Steunpunt Onderwijsstimulering (SOS).

Dit B-deel is vooral een ideeënboek geworden met beproefde lessuggesties, enige theorie (geschreven op studentenniveau) en literatuurbeschrijvingen. De lessuggesties betreffen: het Bafa-Bafaspel, gesprek over de eigen cultuur, themagesprek over intercultureel onderwijs, thematisch werken, en werken met boeken. De literatuurbeschrijving is zeer uitvoerig.

Je leert wat af in het eerste jaar

door Ad Bok

In nauwe relatie met 'Een goed begin, deel III' is het B-deel 'Je leert wat af in het eerste jaar' ontwikkeld door Ad Bok. Het bevat beschouwingen en praktische tips over leren en blikwisselen, leren en studeren, leren tussen leven en school, leren en de praktijk, leren tussen theorie en praktijk, leren en beroep, leren en rolbreedte, leren en evalueren.

Het gaat de auteur vooral erom eerstejaars bewust te laten worden van hun eigen schoolse leerervaringen, die zij gewoonlijk als vanzelfsprekend en 'normaal' beschouwen.

Opleiden voor stimuleringsonderwijs

door Aad van Loenhout en Peter Dekkers

In het A-deel van het 'Modelonderwijsleerplan PABO' is al duidelijk gemaakt, dat onderwijsstimulering thuishoort in de opleiding. Maar slechts weinig opleiders weten daar wat van. In het B-deel 'Opleiden voor stimuleringsonderwijs' staan de ervaringen model van de Haagse PA 'Cor Mariae'. Sinds 1977 hebben daar activiteiten plaatsgevonden over 'Onderwijs in volksbuurten', waar bij de studenten kennis maakten met de problematiek van de voorrangsgeschieden. De auteurs, beide lid van de werkgroep 'Stimulering en Opleidingen', verhalen daar niet alleen over. Zij geven ook voorzetten voor de instellingswerkplanont-

wikkeling in de PABO: dus voor het formuleren van doelen en eindtermen in het beleidsplan, en heel concreet voor het opzetten van een programma dat in een deelactieplan kan komen.

Een goed begin

Programmavoorstellen voor de propedeutische fase, deel IV

door Peter Dekkers, Henk Figee en Riky Rutten
In de vorige delen van 'Een goed begin' zijn voorstellen verschenen voor de studieblokken 'Blikwisselen', 'Communiceren', 'Waarnemen' en 'Leren'. In dit vierde en laatste deel doen de auteurs voorzetten voor activiteiten aangaande 'Kiezen'. Zij hebben het studieblok weer enigszins gethematiseerd:

- kiezen voor een leraarsberoep (o.a. over positieve en negatieve onderwijservaringen)
- de overheid heeft ook gekozen (over onderwijsvoorrrangsbeleid)
- wat valt er als school te kiezen (over traditionele vernieuwingsscholen)
- kiezen voor de opleiding (over de grenzen van en de mogelijkheden met de opleiding).

Ook kiezen de studenten voor een bepaald evaluatie-instrument: album, audiovisuele productie of tentoonstelling. Deze spelen een rol bij de individuele gesprekken, die vervolgens uitmonden in de verplichte schriftelijke verwijzing aan het einde van het propedeutisch jaar.

De stageopdrachten zijn weer te vinden tussen het tweede en derde dagdeel van de week.

Maak het nou!

Over doelen en eindtermen, deel III

- a Doelen en eindtermen in het instellingswerkplan door Riky Rutten en Peter Dekkers
- b De dans om de overheidseindtermen PABO door Johan van Bruggen

Zeer binnenkort moeten instellingen een werkplan op tafel brengen waarin eindtermen en 'leer- en vormingsdoelen' staan. Signalen uit het veld wijzen erop, dat het maar weinig opleiders duidelijk is, wat de overheid van hen verwacht. Over het begrip eindtermen is in de afgelopen jaren steeds minder helderheid ontstaan. En een term als 'leer- en vormingsdoelen' staat in de AMvB op een onderwijskundig weinig verantwoorde wijze gepresenteerd. De projectgroep LOBO probeert de knoop nu door te hakken met een voorstel over het formuleren van eindtermen en doelen. In de tekst worden vragen beantwoord als: Hoe

kom je aan 'leer- en vormingsdoelen', eindtermen en programmadoelen? Wat moet daarvan in het instellingswerkplan terechtkomen? Hoe zorg je dat je aan de wettelijke eisen voldoet, zonder dat een papieren rompslomp ontstaat? Dit gedeelte van het B-deel staat vol met voorbeelden. In het tweede stuk is de SLO-adviseur bij het ARBO-overleg over de eindtermen aan het woord. Hij analyseert grondig de geschiedenis van het geharrewar met eindtermen zoals dat in de laatste jaren heeft plaatsgevonden, en komt tot de conclusie dat wij in onderwijs-Nederland slordig met elkaar omgaan. Dit theoretische tekstgedeelte is niet alleen ter lering en vermaak van de liefhebbers van nu. Het is ook bedoeld als waarschuwing voor over enige jaren, wanneer weer opnieuw over eindtermen en doelen gediscussieerd zal gaan worden.

Taal in de PABO:

Schrijven als vakdoorsnijdend aspect

door Piet Hein van de Ven

Bij de leerplanning voor de basisschool heeft men niet alleen aandacht voor 'onderwijs in taal', maar ook voor de rol van 'taal in het onderwijs'. Dat moet ook in het opleidingsonderwijs gebeuren, vindt Piet Hein van de Ven. En daarmee sluit hij aan bij het A-deel van het 'Modelonderwijsleerplan PABO', waarin grote nadruk wordt gelegd op de integratie van leerervaringen voor de studenten en op het voeren van een consistent taalbeleid voor het hele instituut.

'Taal in de PABO: Schrijven als vakdoorsnijdend aspect' geeft ideeën voor het instellingswerkplan op basis van een geformuleerde visie op schrijven en schrijfdidactiek. En deze suggesties zijn heel concreet van aard.

Vervolg verslag werkzaamheden ACLO-M i.o.

'Drie adviezen zijn thans in voorbereiding.' Met die zin eindigde het verslag in de vorige aflevering. Gedoeld werd daarmee op een finaal advies over een publikatie van het project Fries, en adviezen over publikaties van de andere basisschoolprojecten Werken met Boeken en Taalvaardigheid in de basisschool. Voor de voorbereiding van het advies Fries heeft de ACLO-M i.o. een schriftelijke procedure gevolgd, voor de adviezen over de publikaties van de projecten Werken met Boeken

en Taalvaardigheid in de basisschool hebben speciale commissies voorwerk gedaan.

Van de eindpublikatie Fries heeft de ACLO-M i.o. gezegd dat zij het een goed onderbouwd werkstuk vindt dat, haars inziens, leerkrachten steun biedt bij het reflecteren op en plannen van het onderwijs. De aanpak, waarbij de diverse hoofdstukken als zelfstandige eenheden gelezen kunnen worden zodat een leerkracht snel iets kan opzoeken, draagt, naar de mening van de ACLO-M i.o., bij tot een grote praktische bruikbaarheid. Enigszins te betreuren vindt de ACLO-M i.o. het dat in de publikatie niet alle mogelijkheden zijn uitgebuit om vernieuwing van de onderwijspraktijk te bespreken c.q. te bevorderen.

Werken met boeken in de basisschool

Het advies dat over deze publikatie is uitgebracht komt er samengevat op neer dat de ACLO-M i.o. van oordeel is dat de ontwikkelde visie uitzicht biedt op essentiële verbeteringen in het leesonderwijs. Doel van Werken met Boeken is een longitudinaal leerplan te maken voor het lees- en literatuuronderwijs in de basisschool, waarbij het streven is het leesonderwijs zodanig te organiseren dat zoveel mogelijk leerlingen zich zullen ontwikkelen tot gemotiveerde lezers. Naar de mening van de ACLO-M i.o. schiet het visiestuk op een belangrijk punt tekort. De problematiek van de relatie thuiscultuur/schoolcultuur, zowel in